

Náklady řízení

Soud rozhodující o náhradě nákladů řízení vyhláškou č. [484/2000](#) Sb. po jejím zrušení Ústavním soudem aplikovat nemůže, bez zřetele na to, v jakém stádiu řízení o nákladech rozhoduje.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 779/2014, ze dne 23.2.2016)

Nejvyšší soud České republiky ve věci žalobkyně A. marketing, a. s., se sídlem v B., zastoupenému Mgr. Z.B., advokátem, se sídlem v B., proti žalovanému Z. M., zastoupenému JUDr. L.K., advokátem, se sídlem ve Z., o zaplacení částky 4 052 542,50 Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 31 Cm 136/2010, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16. října 2013, č. j. 5 Cmo 168/2013-330, tak, že dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16. října 2013, č. j. 5 Cmo 168/2013-330, ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně pod bodem II se zamítá, ve zbývajících částech se dovolání odmítá.

Z odůvodnění :

V souzené věci se žalobkyně po žalovaném domáhala zaplacení částky 4 052 542,50 Kč jako odměny za zhodnocení jeho majetku, dosažené obchodováním s cennými papíry s využitím její poradenské činnosti. Žalovaný založil svou procesní obranu na tvrzení, že mu žalovaná finanční poradenství neposkytovala.

Vrchní soud v Praze k odvolání žalovaného v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. ledna 2013, č. j. 31 Cm 136/2010-284, ve výroku o věci samé, jímž bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobkyni částku 4 052 542,50 Kč (výrok pod bodem I), změnil jej ve výroku o nákladech řízení tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradu těchto nákladů (namísto soudem prvního stupně přiznané částky 330 504,17 Kč) částku 543 609,37 Kč (výrok pod bodem II), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem III).

Odvolací soud vyšel ze zjištění, podle něhož mezi žalobkyní a žalovaným byla dne 13. května 2004 uzavřena komisionářská smlouva (dále jen „smlouva“), v níž se žalobkyně zavázala za podmínek smlouvou stanovených a v souladu s pokyny žalovaného vyvet činnost směřující k dosažení koupě nebo prodeje cenných papírů a jiných investičních instrumentů a dále vyvíjet činnost směřující k získávání finančních prostředků formou repo obchodů. Další služby se žalobkyně zavázala poskytovat žalovanému dle své aktuální nabídky. Za tuto činnost byl žalovaný povinen hradit žalobkyni odměnu a náklady podle článku 6 smlouvy, tj. ve výši určené Ceníkem služeb žalobkyně (dále též jen „ceník“). V článku 8 odst. 2 Všeobecných obchodních podmínek žalobkyně, tvořících součást smlouvy (dále jen „VOP“), bylo dohodnuto, že obchodník poskytuje klientovi úplatně na jeho žádost též poradenství dle § 8 odst. 3 písm. d) a f) zákona o cenných papírech. Podle ceníku byly poplatky za finanční poradenství sjednány hodinovou sazbou ve výši 1 600 Kč, dále jako měsíční poplatek ve výši 350 Kč a jako roční procentuální poplatek ze zhodnocení majetku ve výši 14 %. Žalovaný při uzavření smlouvy o finanční poradenství požádal a z jeho podnětu bylo sjednáno snížení sazby odměny ze zhodnocení majetku na 9 %. Tato služba mu byla na základě jeho požadavků průběžně poskytována po celou dobu trvání smluvního vztahu. Žalovaný složil celkem částku 1 200 000 Kč na provádění nákupu cenných papírů, přičemž obchodováním žalobkyně na jeho účet a dle jeho pokynů dosáhl finančních prostředků v celkové výši 50 205 750 Kč.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že v článku 8 odst. 2 VOP bylo sjednáno poskytování investičního poradenství za úplatu a realizace této služby byla vázána na žádost žalovaného. Skutečnost, že ustanovení § 8 zákona č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech (dále jen „ZCP“), na které smlouva odkazuje, nebylo již ke dni jejího uzavření účinné, vyhodnotil jako nevýznamnou s odůvodněním, že prakticky totožná právní úprava byla s účinností od 1. května 2004 přenesena do zákona č. [256/2004](#) Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „ZPKT“). Dovodil, že tvrzení žalovaného, podle něhož ke zvýšení tržní hodnoty jeho portfolia cenných papírů došlo výlučně na základě jeho pokynů bez jakékoliv součinnosti se žalobkyní, je zpochybněno již zjištěními o realizovaných obchodech. Z jejich četnosti, z objemu nakupovaných a prodávaných cenných papírů a z výše investovaných finančních částek usoudil, že šlo o obchody pro nezkušeného klienta zcela nestandardní. Poukázal na to, že žalovaný využíval marginu a zadával též pokyny k tzv. obchodům na krátko, to vše při vědomí výrazně zvýšeného tržního rizika, na něž byl ve smlouvě výslovně upozorněn. Vyhodnotil jako neuvěřitelné, že by nezkušený klient při tomto způsobu obchodování trvale dosahoval značných výnosů bez toho, že by disponoval informacemi, zkušenostmi a znalostmi s obchodováním na kapitálovém trhu. Poskytování poradenství na žádost žalovaného má ostatně za prokázané výpověďmi svědků. Odvolateli nelze podle jeho závěrů přisvědčit ani v tom, že činnost žalobkyně, popsaná v jejím podání ze dne 18. listopadu 2011, jejíž provádění bylo prokázáno výpověďmi svědků, byla zahrnuta v hlavní investiční službě ve smyslu § 4 odst. 2 písm. a) ZPKT, tj. v samotném přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů, a nenaplňovala znaky investičního poradenství definované ustanovením § 4 odst. 5 tohoto zákona, tzn. že se nejednalo o poskytování individualizovaného poradenství, směřující přímo či nepřímo k nákupu, prodeji, úpisu, umístění, vyplacení, držbě nebo jinému nakládání s konkrétním investičním nástrojem nebo nástroji nebo k uplatnění práva na takové nakládání.

Při rozhodování o nákladech řízení odvolací soud zohlednil, že vyhláška ministerstva spravedlnosti č. [484/2000](#) Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. [484/2000](#) Sb.“), z níž vycházel soud prvního stupně při určení výše odměny za právní zastoupení žalobkyně, byla jako neústavní zrušena nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, uveřejněným pod číslem 116/2013 Sb., a to s účinností od 7. května 2013, kdy byl nález vyhlášen ve Sbírce zákonů (dále jen „nález Pl. ÚS 25/12“ nebo „derogační nález Ústavního soudu“). Výši odměny za zastupování žalobkyně advokátem v řízení před soudem prvního stupně proto stanovil podle vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Podle advokátního tarifu pak stanovil též odměnu za zastoupení žalobkyně v odvolacím řízení.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný ve všech jeho výrocích dovoláním, doplněným v průběhu dovolací lhůty podáním ze dne 20. ledna 2014. Splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva a otázky procesního práva, v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešených.

Za rozhodnou otázku hmotného práva dovolatel označil otázku vymezení obsahu investičního poradenství ve smyslu ZPKT, respektive rozlišení mezi investičním poradenstvím a investičním zprostředkováním.

Neřešenou otázkou procesního práva má být otázka, „zda je důvodné s ohledem na nález sp. zn. Pl. ÚS 25/12 změnit rozhodnutí o nákladech řízení, o nichž bylo rozhodnuto v řízení před soudem prvního stupně podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. za účinnosti této vyhlášky, v neprospěch neúspěšného účastníka řízení“. Vzhledem k závěrům, které nalézá v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.

listopadu 2013, sp. zn. 28 Cdo 2753/2013 (které je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, dostupné na <http://www.nsoud.cz>), je dovolatel též přesvědčen, že tato otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně. Z opatrnosti zároveň uplatňuje, že s ohledem na (jakkoliv blíže nespecifikovanou) „četnou judikaturu dovolacího soudu odkazující na postup podle druhé věty ust. § 151 odst. 2 o. s. ř.“ má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Ve vztahu k vymezené otázce hmotného práva dovolatel zpochybňuje správnost závěru odvolacího soudu, že výpověďmi svědků bylo prokázáno tvrzení žalobkyně o provádění všech činností popsanych v jejím podání. Argumentuje též, že závěr o poskytování investičního poradenství nelze dovozovat z poznatků o uskutečněných obchodech a ani ze skutečnosti, že využíval marginu a zadával pokyny k tzv. obchodům na krátko, tedy využíval služeb, které jsou součástí základní investiční služby. Důvodem dosažených výnosů je podle jeho přesvědčení to, že obchodoval s cennými papíry ČEZ a. s. v době výrazného růstu cen těchto akcií, nikoliv poradenská činnost žalobkyně. Na základě toho pak uzavírá, že ty činnosti, které pro něho žalobkyně realizovala, tj. pokyny k nákupu a prodeji, případně zajištění financování repo obchody, nevykazují znaky služby investičního poradenství pro jeho potřeby (analýza investičních příležitostí, investiční doporučení, návrh investičního portfolia, stanovení současné a budoucí ceny investičního nástroje apod.), nýbrž je lze podřadit pod hlavní investiční služby podle § 4 odst. 2 písm. a) a b) a doplňkovou investiční službu dle § 4 odst. 3 písm. b) ZPKT, tedy pod služby investičního zprostředkování.

V rovině otázky procesního práva dovolatel prosazuje názor, že rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení jde proti smyslu závěrů derogačního nálezu, směřujících proti nedůvodné eskalaci nákladů řízení. Zdůrazňuje, že ke změně „zákonné“ úpravy pravidel pro stanovení nákladů řízení zrušením vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. došlo až poté, co o nákladech řízení podle této vyhlášky rozhodl soud prvního stupně a co on podal proti rozhodnutí tohoto soudu (ve věci samé) odvolání, a argumentuje, že je přiznanými náklady řízení v rozporu se závěry derogačního nálezu sankcionován za to, že po zrušení přísudkové vyhlášky v odvolacím řízení pokračoval. Prosazuje názor, že nemohl-li v době podání odvolání zrušení vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. předvídat, nelze negativní důsledky jejího zrušení dopadající na něho ve formě podstatného zvýšení nákladů řízení mechanicky přejímat. V tom, že důsledky derogačního nálezu dopadají zpětně na rozhodnutí o nákladech řízení před soudem prvního stupně poté, co již tento soud o nákladech rozhodl, a to jenom proto, že on před účinností derogačního nálezu napadl rozhodnutí soudu prvního stupně odvoláním, spatřuje konkrétní, výjimečné okolnosti dané věci odůvodňující aplikaci § 150 občanského soudního řádu. Nesprávné právní posouzení odvolacího soudu spatřuje v tom, že soud toto ustanovení nepoužil, postupoval formalisticky a porušil zásadu předvídatelnosti rozhodnutí.

Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dne 18. března 2014, tj. poté, co dne 26. ledna 2014 uplynula lhůta pro podání dovolání, bylo Nejvyššímu soudu doručeno další podání dovolatele, označené jako doplnění odůvodnění dovolání.

Žalobkyně se ve svém vyjádření k dovolání ztotožnila se skutkovými a právními závěry odvolacího soudu, zpochybnila přípustnost dovolání a navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další

zákony - občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (dále též jen o. s. ř.).

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínky povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

K podání, jež bylo učiněno po uplynutí lhůty pro podání dovolání a v němž dovolatel argumentaci závěry znaleckého posudku obsaženou v dovolání doplňuje o výtku procesní vady a poukaz na odchylku při řešení otázky procesního práva od judikatury dovolacího soudu, Nejvyšší soud při posouzení přípustnosti dovolání vzhledem k ustanovením § 241b odst. 3 věty první a § 242 odst. 4 o. s. ř. nepřihlédl; měnit vymezení důvodu dovolání a doplňovat dovolání o údaj, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, lze jen v průběhu lhůty pro podání dovolání.

Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Nejvyšší soud zdůraznil již v usnesení ze dne 18. července 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013, že dovolání není přípustné podle § 237 o. s. ř., jestliže dovolatel jako důvod jeho přípustnosti předestírá dovolacímu soudu k řešení otázku hmotného nebo procesního práva, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2376/2013, a ze dne 12. srpna 2014, sp. zn. 32 Cdo 777/2014).

Právě o takovou situaci jde v souzené věci v té části dovolání, jíž je napadeno rozhodnutí odvolacího soudu ve výroku o věci samé. Na výkladu pojmu investičního poradenství ani na rozlišení mezi investičním poradenstvím a investičním zprostředkovaním napadené rozhodnutí nezávisí. Odvolací soud v rámci právního posouzení vycházel ze zákonného vymezení pojmu investičního poradenství podle § 4 odst. 2 písm. e) ZPKT, obsaženého v § 4 odst. 5 tohoto zákona, a pojmu investiční služba přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů podle § 4 odst. 2 písm. a) ZPKT, zakotveného v § 4 odst. 4, a jeho rozhodnutí na řešení výkladových problémů při vymezení těchto pojmů založeno není. Dovolatel totiž již v řízení před soudy nižších stupňů založil svou obranu nikoliv na prosazování své verze výkladu těchto ustanovení, nýbrž na argumentaci skutkové. Popíral, že požádal o poradenství, jehož poskytování umožňovala smlouva, popíral pravost svého podpisu na ceníku, popíral, že by žalobkyně pro něho uskutečnila určité činnosti z těch, které tvrdila ve svém podání. Pouze na základě těchto výhrad, nikoliv prostřednictvím právní, interpretační argumentace, pak brojil proti názoru, že činnosti, které žalobkyně pro něho prováděla, lze podřadit pod pojem investičního poradenství. Proto se též soudy nižších stupňů - logicky - soustředily především na skutkový stav věci; výkladové problémy, které by bylo třeba řešit, v řízení před nimi nastoleny nebyly.

Téhož přístupu se pak dovolatel přidržel též v rámci dovolací argumentace. Brojí proti skutkovým zjištěním a skutkovým závěrům odvolacího soudu, podle nichž o finanční poradenství požádal, žalobkyně mu poradenství v rozsahu činností popsaných v jejím zmíněném podání po dobu trvání

smluvního vztahu průběžně poskytovala a tato její činnost byla příčinou dosaženého výnosu obchodování. Prosazuje svoji skutkovou verzi, podle níž mu žalovaná neposkytovala jiné služby než přijímání a předávání pokynů k nákupu a prodeji a zajištění financování repo obchody, na základě čehož pak dovozuje, že činnost žalobkyně nevykazuje znaky služby investičního poradenství, nýbrž šlo o služby investičního zprostředkování. Správnost právních závěrů odvolacího soudu tak kritizuje toliko prostřednictvím polemiky se závěry, k nimž dospěly soudy nižších stupňů při hodnocení důkazů. Tím ovšem nezpochybnuje správnost právního posouzení (správnost volby příslušné právní normy, její interpretace či aplikace), nýbrž správnost skutkových závěrů, na nichž odvolací soud pro něho nepříznivé právní posouzení založil (srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2014, sp. zn. 33 Cdo 843/2014). Správnost skutkového stavu věci zjištěného v řízení před soudy nižších stupňů však v dovolacím řízení probíhajícím v procesním režimu účinném od 1. ledna 2013 v žádném ohledu zpochybnit nelze. Dovolací přezkum je ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř. vyhrazen výlučně otázkám právním, ke zpochybnění skutkových zjištění odvolacího soudu nemá tudíž dovolatel k dispozici způsobilý dovolací důvod; tím spíše pak skutkové námitky nemohou založit přípustnost dovolání (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2014, sp. zn. 32 Cdo 4566/2014, a ze dne 26. ledna 2015, sp. zn. 32 Cdo 2736/2014).

Nad rámec uvedeného lze dodat, že argument využívání marginu žalovaným a jeho pokyny k tzv. obchodům na krátko odvolací soud užil v souvislosti s podstupovaným tržním rizikem, na podporu své skutkové úvahy, podle níž nelze uvěřit, že by osoba postrádající příslušné odborné znalosti a zkušenosti s obchodováním na kapitálovém trhu mohla při tomto způsobu obchodování trvale dosahovat značných výnosů, aniž by se jí dostávalo příslušné odborné podpory.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku o věci samé tedy Nejvyšší soud přípustným neshledal.

V části, v níž směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech odvolacího řízení (výrok pod bodem III), nemá dovolání žádnou z náležitostí vyžadovaných ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Tyto nedostatky nelze již odstranit, neboť lhůta pro podání dovolání, během níž tak bylo možno učinit (srov. § 241b odst. 3 větu první o. s. ř.), již uplynula. Jde přitom o takovou vadu, jež v tomto rozsahu brání pokračování v dovolacím řízení, neboť v důsledku absence uvedených náležitostí nelze posoudit přípustnost dovolání v těchto jeho částech (srov. § 243c odst. 1 větu první o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání proti výrokům pod body I a III rozsudku odvolacího soudu podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Otázka procesního práva, tak jak byla dovolatelem výslovně vymezena, v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu oproti jeho přesvědčení výslovně vyřešena byla.

Nejvyšší soud již v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 15. května 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, uveřejněném pod číslem 73/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 73/2013“), přijal a odůvodnil závěr, že po zrušení vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. Ústavním soudem se při rozhodování o náhradě nákladů řízení odměna za zastupování advokátem určí podle advokátní tarify. Že pak se tento závěr uplatní i v situaci, kdy odvolací soud po účinnosti nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 potvrdil jako správné rozhodnutí soudu prvního stupně o věci samé, vydané před zrušením vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. (tak jak se stalo v souzené věci), tj. že je namíste i v takovém případě přepočítat výši nákladů řízení před soudy nižších stupňů podle advokátní tarify, dovodil Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 15. května 2014, sp. zn. 28 Cdo 4425/2013, a např. v usneseních ze dne 12. srpna 2014, sp. zn. 32 Cdo 1362/2014, ze dne 27. května

2015, sp. zn. 30 Cdo 429/2015, a ze dne 17. srpna 2015, sp. zn. 32 Cdo 3164/2014, shodně uzavřel, že potvrdil-li odvolací soud jako správný rozsudek soudu prvního stupně též ve výroku o nákladech řízení, ač v něm vypočtená náhrada nákladů řízení účastníka za zastoupení advokátem vycházela z již zrušené vyhlášky č. [484/2000](#) Sb., postupoval v rozporu s judikaturou dovolacího soudu.

Ostatně stejně postupuje též Nejvyšší soud v dovolacím řízení v těch případech, v nichž po účinnosti derogačního nálezu mění rozhodnutí odvolacího soudu a rozhoduje o nákladech řízení před soudy nižších stupňů. Tak již v důvodech usnesení ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2438/2013, uveřejněného pod číslem 2/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 2/2014“), zdůraznil, že vzhledem k tomu, že Ústavní soud zrušil s účinností od 7. května 2013 vyhlášku č. [484/2000](#) Sb. jako neústavní, a s přihlédnutím ke sdělení Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2013, č. Org. 23/13, uveřejněnému pod číslem 117/2013 Sb., již nelze určit odměnu advokáta za řízení v prvním stupni podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. a je namístě aplikovat advokátní tarif (shodně srov. např. důvody rozsudku ze dne 31. března 2015, sp. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněného pod číslem 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudky ze dne 12. ledna 2015, sp. zn. 26 Cdo 2905/2014, a ze dne 30. září 2015, sp. zn. 29 ICdo 28/2013).

Závěr, že takovému procesnímu postupu brání zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2013, sp. zn. 28 Cdo 2753/2013, obsažen není. V tam souzené věci se totiž Nejvyšší soud zabýval jinou otázkou, totiž zda lze přihlídnout k důsledkům derogačního nálezu při posouzení přípustnosti dovolání [z hlediska hodnotového omezení podle § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř.] směřujícího proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení, vydanému podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. v době před jejím zrušením. Argumentu dovolatele, jenž z tohoto rozhodnutí dovozuje, že uvedená otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, proto přisvědčit nelze. V obecné poloze pak je třeba poukázat na sjednocující roli velkého senátu Nejvyššího soudu, plynoucí z § 20 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, která se uplatnila právě ve shora citovaném R 73/2013.

Ve své rozhodovací praxi se již Nejvyšší soud zabýval též související otázkou, kterou dovolatel pokládá v rámci vymezení dovolacího důvodu, totiž zda skutečnost, že k derogaci vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. došlo poté, co byla podle ní soudem prvního stupně přiznána náhrada nákladů řízení, a náklady řízení vyčíslené podle advokátního tarifu jsou podstatně vyšší, může být důvodem hodným zvláštního zřetele opodstatňujícím aplikaci § 150 o. s. ř. V usneseních ze dne 17. září 2014, sp. zn. 22 Cdo 1773/2014, a ze dne 21. ledna 2016, sp. zn. 23 Cdo 3266/2015, dovedl, že změna způsobená derogačním nálezem nemůže být sama o sobě důvodem pro výjimečné snížení náhrady procesně úspěšné straně ve prospěch strany procesně neúspěšné.

Lze k tomu dodat, že podle ustálených judikатурních závěrů Nejvyššího soudu vymežujících předpoklady aplikace § 150 o. s. ř. musí soud při zkoumání, zda jde o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci, přičemž přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení a dále též k okolnostem, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, k postoji účastníků v průběhu řízení a tak podobně (srov. např. důvody R 2/2014 a usnesení ze dne 31. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 2944/2013). Shodně k této otázce přistupuje též Ústavní soud (srov. např. nález ze dne 12. ledna 2010, sp. zn. I. ÚS 1030/08, uveřejněný pod číslem 4/2010 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a nález ze dne 14. března 2013, sp. zn. II. ÚS 3810/12, uveřejněný pod číslem 46/2013 tamtéž). Z judikaturně dovozené charakteristiky typu okolností, jež lze (a je třeba) brát na zřetel při úvaze o možnosti aplikace § 150 o. s. ř., je zřejmé, že změna právní úpravy, tedy též ta, k níž došlo v důsledku derogačního nálezu Ústavního soudu, takto nastaveným kritériím neodpovídá. Nejde tu o specifické okolnosti konkrétního případu, opodstatňující výjimečný přístup vůči určité osobě, nýbrž o

typovou situaci, do níž se dostane každý účastník řízení s totožným či obdobným předmětem (z pohledu klasifikace obsažené v advokátním tarifu), jež bylo v době účinnosti derogačního nálezu v příslušném stádiu (v době po rozhodnutí soudu prvního stupně, popř. po napadení tohoto rozhodnutí odvoláním). Aplikace § 150 o. s. ř. založená na takovém důvodu by proto nebyla věcně ničím jiným než nepřímou, leč efektivní eliminací účinků derogačního nálezu, a tedy jeho obcházením.

K odklonu od své dosavadní rozhodovací praxe (k tomu, aby v ní vyřešenou otázku procesního práva posoudil jinak) Nejvyšší soud neshledává důvod.

Otázkou procesního práva, k níž se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud výslovně nevyjádřil, je toliko dovolací argumentací otevřená otázka, zda se odměna za zastupování advokátem při rozhodování o náhradě nákladů řízení po zrušení vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. určí podle advokátního tarifu též v takové situaci, v níž ještě před derogací vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. bylo rozhodnutí soudu prvního stupně, přiznávající náhradu nákladů řízení podle této vyhlášky, napadeno ve výroku o věci samé odvoláním a náhrada nákladů právního zastoupení stíhající neúspěšného odvolatele vypočtená podle advokátního tarifu je vyšší než ta, jež by byla stanovena podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. Potud, a jen potud, shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným. Důvodným však dovolání není.

Ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, stanoví, že ostatní pravomocná rozhodnutí (tj. jiná než rozsudek v trestním řízení, na který pamatuje první odstavec) vydaná na základě právního předpisu, který byl zrušen, zůstávají nedotčena; práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonávat.

Nejvyšší soud uzavřel v rozsudku ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 21 Cdo 1704/2007, že soud v občanském soudním řízení vždy přihlédne k tomu, že ustanovení zákona (jiného právního předpisu), na němž spočívá uplatněný nárok (a má být proto použito při právním posouzení věci), bylo Ústavním soudem posléze shledáno protiústavním (protizákonným), i když bylo zrušeno až poté, co již byly (měly být) splněny předpoklady ke vzniku nároku. Vysvětlil, že není-li možné podle § 71 odst. 2 a 3 zákona o Ústavním soudu vykonávat pravomocná rozhodnutí soudů vydaná na základě právního předpisu, který byl zrušen, je třeba také dovodit, že soudy nemohou v probíhajícím řízení poskytnout ochranu právům nebo vynucovat splnění povinností, které by vyplývaly ze zrušeného zákona (jeho jednotlivého ustanovení) pro projednávanou věc. Kdyby přesto na zrušeném právním předpisu nebo jeho jednotlivém ustanovení založily své pravomocné rozhodnutí, bylo by stejně nevykonatelné a nemělo by tedy pro právní vztahy účastníků žádné právní následky; vydání rozhodnutí, o němž musí být od počátku zřejmé, že nesmí být vykonáno a že tedy nebude mít žádné právní následky, neodpovídá zákonu.

Tím spíše pak nemůže soud založit své rozhodnutí na právním předpisu zrušeném Ústavním soudem pro neústavnost v takovém případě, kdy jde o rozhodnutí konstitutivní, z něhož má nárok teprve vzniknout. Takovým rozhodnutím je též rozhodnutí o náhradě nákladů řízení; Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi vysvětlil, že nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má v tomto směru konstitutivní povahu (srov. např. rozhodnutí ze dne 28. července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003, ze dne 30. března 2009, sp. zn. 20 Cdo 1932/2007, nebo ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007). To musí platit zcela bezvýjimečně; na aplikaci právního předpisu, který byl pro protiústavnost zrušen, nárok za žádných okolností založit nelze. Znamená to tedy, že soud rozhodující o náhradě nákladů řízení vyhláškou č. [484/2000](#) Sb. po jejím zrušení Ústavním soudem aplikovat nemůže, bez zřetele na to, v jakém stádiu řízení o nákladech rozhoduje.

Tytéž závěry vyplývají z judikatury Ústavního soudu. Ústavní soud ve svém již zmíněném sdělení č. Org. 23/13 k účinkům derogačního nálezu dovodil, že v případě nároků na paušální odměnu

přiznaných dle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. pravomocným rozhodnutím soudu vydaným před vykonatelností tohoto nálezu převáží princip právní jistoty před důvody, které jej vedly k derogaci této vyhlášky, a tyto nároky tak mohou být předmětem výkonu rozhodnutí či exekuce (neuplatní se zde ustanovení § 71 odst. 2, části věty za středníkem, zákona o Ústavním soudu). Z tohoto sdělení pak Ústavní soud důsledně vychází ve své navazující rozhodovací praxi, v níž zdůrazňuje, že sdělení se týká toliko těch nároků na odměnu podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb., které byly ještě před vykonatelností derogačního nálezu přiznány pravomocně, zatímco v ostatních případech (tedy i v situaci, o níž jde v souzené věci) musí soud rozhodující o nákladech řízení po uvedeném datu respektovat skutečnost, že derogačním nálezem došlo ke změně příslušné právní úpravy. Aplikací podzákoného právního předpisu, zrušeného pro nezákonnost a protiústavnost, Ústavní soud hodnotí jako porušení principu závaznosti jeho rozhodnutí zakotveného v čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky a tudíž jako porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod a dovozuje, že rozhodnutí přiznávající náklady řízení podle vyhlášky č. [484/2000](#) Sb. a vydané po jejím zrušení by bylo vzhledem k § 71 odst. 2, části věty za středníkem, zákona o Ústavním soudu nevykonatelné (srov. např. nález ze dne 13. května 2014, sp. zn. IV. ÚS 2327/13, uveřejněný pod číslem 95/2014 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a nález ze dne 16. září 2014, sp. zn. I. ÚS 2531/13, uveřejněný pod číslem 169/2014 tamtéž).

Protože v rozsahu, v němž bylo dovolání shledáno přípustným, se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v měnícím výroku o nákladech řízení před soudem prvního stupně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)